

Pildikesi Viktor Kingissepa põrandaalusest elust

Hille Tarvis

Viktor Kingissepp (24. märts 1888 Saaremaa Kaarma-Suure vald – 3. mai 1922 Tallinn) oli Eestimaa Kommunistliku Partei rajaja ja juht. Kogu tema teadlik tegevus oli suunatud Eesti Vabariigi seadusliku võimu kukutamisele. Viktor Kingissepa iseloomustab kõige paremini tema 75. sünniaastapäe-

vaks välja antud mälestuste ja dokumentide kogumik pealkirjaga „Elukutse – riigikukutaja”. Kingissepp arreteeriti Eesti võimuorganite poolt ja lasti maha riigivastase tegevuse eest 3. mail 1922. a. Nõukogude korra ajal asuti Viktor Kingissepa idealiseerima. Arvutule hulgale komsomoliorganisatsioonidele, koolidele ja tänavatele omistati tema nimi. Isegi Kuressaare linn ja Narva-tagune Jamburg muudeti Kingissepaks, viimane kannab tänini seda nime. EKP arhiivis moodustati arusaadavalt Viktor Kingissepa kui revolutsiooni lipukandja arhiivifond, millest üksnes valitud tekstid jõudsid avalikkuse ette. Järgnevalt pakume võimalust tutvuda ühe Viktor Kingissepa enda poolt esitatud põrandaaluse elu kirjeldusega, mis pikemaid kommentaare ei vaja. Dokument räägib iseenda eest ja toob tänase päeva lugejal arvatavasti muige suule. Paatoslikust revolutsiooniliikumise ikoonist on asi kaugel.

„**O**ma mitmeaastase põrandaaluse tegevuse jooksul tuli V. Kingissepal elada sageli väga viletsais tingimuses, mõnel pööningul, sahvris või puu all.

Kord oli ta korteris ühe vana abielupaari juures. Mõlemad vanad olid suured tipsutajad, kellele elutilgake oli ainuke elu siht ja mõte. Nende väike kasimata korter kubises lutikaist, kirpest, täidest ja muist pudulõuseist. Et neist murdjaist pääseda, meisterdas sms¹ Viktor omale lae alla paarist lauaticist magamisaseme.

Ühel õhtul tuli seltsimees N. ja Viktori mitte kodust leides, pugesi ilma pererahva teadmata ülesse magama. Suigutusest ärgates kuulis ta all järgmist jutuajamist. Tead vanaeit, kuulsin täna, et otsitakse taga üht Kingissepa, kommunisti. Kes tema asukoha teada annab, saab suure noosi raha. Mis sa arvad vanamoor, kas see mees, kes meil elab, pole mitte Kingissepp? Mina arvan, et on. Kui nüüd teeks ühe kirja ja annaks üles, et ta siin? Saaks raha ja võiks jälle juua.

Sm-e väsimus ja uni oli kui käega pühitud. Ootas kannatamatult ja kärsitult „vana” tulekut. Umbes poole öö ajal jõudis oodatu koju. Pane kohe oma seitse asja kokku ja kolima, võttis teda vastu erutatud seltsimees. Rääkis siis millise jutuajamise pealtkuulajaks olnud. Noh pole viga, rahustas Kingissepp, asi polegi nii hull. Küll ma vanadega hakkama saan. Poe nüüd puhkama.

Teisel hommikul seletas Kingissepp pererahvale: Kuulsin teie eilset jutuajamist. Peate mind Viktor Kingissepaks. Rumalus. Niipalju kui mina olen kuulnud, olla see Kingissepp läbi ja läbi haritud mees. Mis te arvate, kas tuleks üks haritud mees elama sarnasesse täikongi? Vanamees sügas kukalt, mõtles veidi ja sõnas siis kindlalt: Ei siia ta küll ei tuleks. Saate nüüd isegi aru, et see kirjasaatmise mõte on rumal. Võite sellega rohkem sisse kukkuda kui mina. Olen lihtne ajakirjanik. Ühe täki [ilmselt trükiviga, peaks olema „tüki” – Toim.] pärast, mis kirjutasin, tahetakse mind kolmeks kuuks istuma panna. Kui mind ära annate saate ise karistatud möllimata isiku korteris pidamise pärast,

¹ Seltsimees.

„pearaha” aga mitte penni. Olen nõus üürirahale veidi viinaraha juurde lisama. Olete nõus? Oled tubli mees, kiitis vana. Kui ikka viina on, pole mul millestki puudus. Sa võid siin rahuga elada nii kaua kui ise tahad.

V. Kingissepp elas edasi samas korteris. Ühel päeval, kavatsedes vanadele meelehead teha, muretses pooltoopi piiritust ja keetis likööri. Likööri pudeli vanaeidele andes sõnas: Noh, sellest jätkub sulle mõneks päevaks. Võta aga mõistlikult.

Paari tunni pärast kõõki minnes nägi ta pilti, mis üsna ehmatama pani: vanaeit pikali maas, likööri pudel suu pääl ja märjakest järgi veel vaid tilk! K. hurjutuste pääle sõnas eit süüdlaselt: Oli liig hää, ei saanud pidama.

Veidi aega hiljem, kui V[iktor]. K[ingissepp]. juba oma töösse süvenenud ja eide täiesti unustanud, kuulis seljataga paljajala samme. Ümberpöördes nägi hämmastavat vaadet: toas seisis alasti vanaeit, kõhnade koivade, luie ümber lotendava naha ja alla kõhule tolknevate nahksete rindadega. „Ilmutist” kroonis hall sasis pää viinast hullunud silme ja virila näoga. Vanaeit ei seisa, vaid hakkab tantsima! Hullunud koolja deliiriumi tants.

(V[iktor]. K[ingissepa]. enese jutustuse järgi)²

V. Kingissepp varjas end isegi sellises kohas nagu juudi kalmistu vahi maja Tallinnas Rahumäel (see paik ei ole seotud käesoleva looga). ERAF, n. 1, s. 125

Hille Tarvis

(1975)

Lõpetanud 2007 Tallinna Ülikooli ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse alal. Alates 2008. aastast Riigiarhiivi arhivaar.

² ERAF, f. 26, n. 1, s. 56, l. 22–23.